ONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET DECREET BASISONDERWIJS VAN 25 FEBRUARI 1997, HET DECREET VAN 8 MEI 2009 BETREFFENDE DE KWALITEIT VAN ONDERWIJS EN DE CODEX SECUNDAIR ONDERWIJS VAN 17 DECEMBER 2010 WAT BETREFT DE VLAAMSE TOETSEN

Samenvatting

Dit decreet zorgt voor vijf nodige aanpassingen met betrekking tot de Vlaamse toetsen: een verplichte deelname aan de piloot- en kalibratiestudies, een wijziging in het organisatiemodel dat instaat voor de ontwikkeling van de toetsen, het opnemen van de extra OKI-indicator 'buurt' als leerlingkenmerk voor de schoolfeedback, het gebruik van personeelskenmerken in het kader van wetenschappelijk onderzoek, en het gebruik van loggegevens in het kader van eerlijk toetsen. Deze aanpassingen zijn nodig om de verdere ontwikkeling van de Vlaamse toetsen te garanderen en om de initiële doelstelling van het decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs, m.n. het monitoren en versterken van de onderwijskwaliteit, te handhaven. Deze aanpassingen wijzigen de fundamenten van de Vlaamse toetsen zoals deze zijn vormgegeven niet. De bepalingen met betrekking tot het nieuw organisatiemodel hebben als doel om de achterliggende structuur van de Vlaamse toetsen te verduurzamen en om de bepalingen met betrekking tot de Vlaamse toetsen mee uit te voeren.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

De Vlaamse toetsen zijn sinds het schooljaar 2023-2024 onderdeel van het kwaliteitsbeleid in het Vlaams onderwijs.

Dit ontwerp van decreet beoogt een aanpassing van het organisatiemodel, met een overstap van een universitair steunpunt naar een private stichting.

Verder wordt met dit decreet de deelname aan pilootstudies en kalibraties verplicht, worden er maatregelen genomen om eerlijk toetsen te garanderen, wordt de onderwijskansarmoede-indicator 'buurt' toegevoegd aan de leerlingenkenmerken die worden geregistreerd en worden personeelskenmerken beschikbaar gesteld voor wetenschappelijk onderzoek.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

De Vlaamse toetsen werden in de legislatuur 2019-2024 geïntroduceerd als een instrument van kwaliteitsmonitoring om de onderwijskwaliteit te versterken en leerwinst te meten. Men krijgt zicht op de mate waarin leerlingen de minimumdoelen bereiken binnen het gehele onderwijsveld. De Vlaamse toetsen zijn ingebed in het bestaande kwaliteitszorgkader. De toetsen dienen als

instrument voor de school, de leerkrachten en de pedagogische begeleidingsdiensten om de interne kwaliteitszorg te versterken. De onderwijsinspectie staat in voor externe kwaliteitscontrole waarbij de Vlaamse toetsen een bijkomende bron van objectieve data zijn.
De Vlaamse toetsen werden met het decreet van 28 april 2023 ingevoerd en in 2024 voor de eerste keer afgenomen bij leerlingen van het vierde leerjaar en het tweede leerjaar van de eerste graad. In de toekomst worden ze ook afgelegd door alle leerlingen van het zesde leerjaar (2026) en alle leerlingen van het tweede leerjaar van de derde graad (2027).

De Vlaamse toetsen werden ontwikkeld door een universitair steunpunt, het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs. De rechtsgrond voor universitaire steunpunten ligt in artikel III.76 van de Codex Hoger Onderwijs en het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 1999.
Dit steunpunt werd op 15 december 2020 erkend en betoelaagd met als opdracht om gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde net- en koepeloverschrijdende toetsen te ontwikkelen, de afname ervan te ondersteunen, de data te analyseren en de resultaten terug te koppelen aan scholen en leerlingen (VR 2020 0412 DOC.1346/1BIS). De opdrachten van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs werden vastgelegd in een beheersovereenkomst. De samenwerking van alle Vlaamse universiteiten en twee hogescholen waarborgde de wetenschappelijke basis van de Vlaamse toetsen. Gezien de complexiteit van het proces was dit noodzakelijk: de toetsontwikkeling start drie jaar voor de eigenlijke afname, de praktische organisatie anderhalf jaar op voorhand, en parallel worden de wetenschappelijk onderbouwde feedbackinstrumenten ontwikkeld voor scholen.
De oorspronkelijke erkenning liep tot 14 december 2025, maar werd door de Vlaamse Regering op 6 juni 2025 met een jaar verlengd (VR 2025 2006 DEC.00141). Zo blijft het steunpunt actief tot 14 december 2026. De Vlaamse Regering beslist om de termijn nog bijkomend te verlengen tot 30 september 2027.

Er werden, zoals decretaal bepaald, een procesevaluatie onmiddellijk na de kalibratiestudie in april en mei 2023 en een procesevaluatie van de eerste toetsafname uitgevoerd. Ook werd het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs geëvalueerd. Daarnaast werd ook door het Steunpunt wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd over de organisatie van de afname van de Vlaamse toetsen en de resultaten ervan, zoals bepaald in de meerjarenovereenkomst met het Steunpunt en de daaruit volgende jaarplannen. Ook werden er, naar aanleiding van de toetsfraude bij het examen arts, tandarts en dierenarts, beperkingen vastgesteld met betrekking tot de toekomstige veiligheid van de Vlaamse toetsen en werd er een actieplan ‘Eerlijk Toetsen’ opgesteld om de Vlaamse toetsen betrouwbaar, valide en veilig te houden.

Om de vooropgestelde doelen van de Vlaamse toetsen beter te bereiken, zijn een aantal aanpassingen nodig.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Leerplichtonderwijs

De doelstelling van de Vlaamse toetsen is uitgebreid uiteengezet in de memorie van toelichting bij het decreet van 28 april 2023. De toetsen hebben tot doel het versterken en monitoren van de onderwijskwaliteit door het meten van het bereiken van de onderwijsdoelen en leerwinst.

Er worden een aantal aanpassingen gedaan die tot doel hebben deze kerndoelstelling beter te realiseren. Deze aanpassingen wijzigingen de

fundamenten van de Vlaamse toetsen, zoals geregeld in het decreet van 28 april 2023, niet. Het toepassingsgebied, de wijze waarop ze worden ingezet in het kwaliteitsbeleid en de regels rond de verwerking van gegevens, blijven onveranderd.

Organisatiemodel Vlaamse toetsen

Het huidige decreet over de Vlaamse toetsen bepaalt dat de toetsen worden ontwikkeld door een bevoegd universitair steunpunt, het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs. Een dergelijk organisatiemodel heeft een looptijd die beperkt is tot vijf jaar. Hiervoor werd het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs aangeduid door de Vlaamse Regering.

Conform artikel 26 van de beheersovereenkomst met het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs werd een evaluatie uitgevoerd om na te gaan in welke mate het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs de vooropgestelde doelstellingen heeft gerealiseerd. Door de multidisciplinaire samenwerking tussen hogescholen en universiteiten werden de toetsen en feedback volgens hoge wetenschappelijke standaarden ontwikkeld.
De evaluatiecommissie stelde echter ook vast dat de steunpuntformule belangrijke beperkingen kent door het ontbreken van garanties op continuïteit enerzijds en een te academische benadering van de Vlaamse toetsen anderzijds. Wat de continuïteit betreft: een steunpunt wordt elke vijf jaar na een nieuwe mededingingsprocedure betoelaagd. Dit betekent dat er zich problemen kunnen stellen op het vlak van borging van opgebouwde expertise en continuïteit in de voorbereiding van de afname van de Vlaamse toetsen in de jaren volgend op de procedure. Dit is onverenigbaar met de structurele rol die de Vlaamse toetsen intussen inneemt in het onderwijsbeleid. Het Vlaamse onderwijsveld en het beleid rekenen op jaarlijkse Vlaamse toetsen als instrument voor de opvolging van kwaliteit, minstens op school- en systeemniveau.
Met betrekking tot de academische benadering: een steunpunt heeft in eerste instantie wetenschappelijk onderzoek tot doel. Het organisatiemodel met een steunpunt was geschikt voor de aanloopfase en de eerste jaren van de eigenlijke afname. De wetenschappelijke fundamenten voor de berekening en voorstelling van leerwinst vormen in 2026 en 2027 nog een belangrijk onderdeel van de opdracht van het Steunpunt.

Er wordt overgestapt naar een nieuw organisatiemodel, waarbij de continuïteit van de Vlaamse toetsen gegarandeerd blijft. Dit organisatiemodel is duurzaam en garandeert zowel de onafhankelijkheid van de Vlaamse toetsen als het wetenschappelijke karakter ervan: toetsontwikkeling, psychometrische analyse en de feedback wordt op een gelijkaardige wetenschappelijke wijze uitgevoerd. Dit nieuw organisatiemodel moet worden verankerd in de decretale bepalingen over de Vlaamse toetsen. Het organisatiemodel wordt een private stichting die door de Vlaamse Regering zal worden opgericht. Het decreet bepaalt de doelstellingen van de private stichting, de expertise die aanwezig moet zijn binnen de raad van bestuur van de stichting en de verplichte advisering van de raad van bestuur door een wetenschappelijke raad.

De Vlaamse toetsen worden in de toekomst nog steeds opgevolgd door een stuurgroep. Deze stuurgroep Vlaamse toetsen functioneert als adviesorgaan om formele afstemming met het onderwijsveld te organiseren. Organisatie van de Vlaamse toetsen wordt breed gedefinieerd: dit heeft betrekking op de toetsontwikkeling, het toets- en afnamedesign, de organisatie van piloot- en kalibratietoetsen en de eigenlijke Vlaamse toetsen (voorbereiding, afname en opvolging), de verschillende feedbackinstrumenten en bijhorende ondersteuning. Indien relevant kunnen ook resultaten uit wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot de Vlaamse toetsen toegelicht worden, met het oog op valorisatie.

De stichting wordt verondersteld om deel te nemen aan vergaderingen van de stuurgroep en te rapporteren over haar werkzaamheden.
De overheid blijft instaan voor de vormgeving en organisatie van de stuurgroep. De samenstelling en opdracht van de stuurgroep wordt door de Vlaamse Regering bepaald. De stuurgroep die momenteel het Steunpunt Centrale toetsen in Onderwijs opvolgt, bestaat uit vertegenwoordigers van het kabinet van de minister bevoegd voor Onderwijs, de respectieve entiteiten binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (het departement Onderwijs en Vorming, het agentschap voor Onderwijsdiensten, het agentschap voor Hoger onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen en de onderwijsinspectie), de pedagogische begeleidingsdiensten, de onderwijsvakbonden en de Vlaamse Scholierenkoepel. Deze stuurgroep werkt aan de hand van een huishoudelijk reglement waarin de werking en de procedures ervan worden bepaald.

De keuze voor een nieuw organisatiemodel heeft als doel om de Vlaamse toetsen te verduurzamen, met behoud van de doelen en wetenschappelijke fundamenten zoals die in het verleden werden bepaald.

Verplichte deelname aan pilootstudie en kalibratie Vlaamse toetsen

Om betrouwbare en valide toetsen te ontwikkelen zijn vooronderzoeken nodig waarbij de toetsen worden afgenomen bij groepen leerlingen. Een eerste cruciaal vooronderzoek zijn pilootstudies om het functioneren van de toetsvragen voor een eerste keer na te gaan bij de beoogde populatie. Deze pilootstudies leiden tot een eerste indicatie van de moeilijkheidsgraad van de toetsvragen, of de toetsvragen van een toets onderling dezelfde vaardigheid meten, en informatie over de responstijden van leerlingen op de toetsvragen. Daarnaast wordt, door middel van feedback van leerlingen of leraren en cognitieve interviews met leerlingen, ook nagegaan hoe zij de nieuw-ontwikkelde toetsvragen interpreteren, tegen welke problemen zij aanlopen en hoe ze hun antwoord vormgeven. Op basis van de resultaten bij deze pilootstudies worden toetsvragen aangepast of verwijderd.

Eens de pilootstudie achter de rug is moet er een kalibratiestudie gebeuren van de gekozen toetsvragen. Het doel van de kalibratiestudies is om per toets een vaardigheidsschaal op te stellen waarop de toetsvragen gesitueerd kunnen worden en die als basis dient voor het samenstellen van de adaptieve toetsen. Aan de hand van Item Response Theory-analyses wordt een itembank opgesteld waarin de psychometrische eigenschappen van de toetsvragen beschreven worden. De resultaten in deze kalibratiestudies zijn, naast de inhoudelijke verantwoording, mee de basis voor de samenstelling van de adaptieve toetsen voor de echte afname. Dit vooronderzoek maakt het dus mogelijk om per toets de moeilijkheidsgraad van de toetsvragen te bepalen, meetschalen op te stellen waarop de toetsvragen gesitueerd kunnen worden, vaardigheidsschalen en cesuren vast te leggen, de afnametijd per toets te bepalen en de adaptieve toetsen samen te stellen.

Om de voortdurende ontwikkeling van wetenschappelijk valide en betrouwbare Vlaamse toetsen te garanderen, is het cruciaal dat voldoende leerlingen deelnemen aan de piloot- en kalibratiestudies. Momenteel is deelname aan piloot- en kalibratiestudies vrijwillig en onevenredig verdeeld over scholen; sommige scholen nemen herhaaldelijk deel, terwijl andere nooit deelnemen.
Een verplichting zal bijdragen tot een eerlijkere spreiding van de deelname over de scholen heen. Deze kan bovendien de wetenschappelijke kwaliteit van de Vlaamse toetsen verder versterken, aangezien men meer variatie in leerling- en schoolkenmerken kan inbouwen. Een verplichting vermindert ook de planlast van scholen: na deelname aan een piloot- of kalibratiestudie worden scholen verzekerd van een vrijstelling voor een vooraf bepaald aantal jaren, wat zorgt voor meer voorspelbaarheid in hun planning. Er wordt een afnamedesign opgezet gelijkaardig

aan dat van de eigenlijke afnames. Daarnaast wordt het aantal contactnames met de school in voorbereiding op de piloot- of kalibratiestudie beperkt waardoor meer tijd vrijkomt voor de ondersteuning. Dit is reeds door alle scholen gekend. Ook voor de overheid en het Steunpunt en in de toekomst de private stichting is er met andere woorden minder planlast.
Scholen die omwille van onvoorzienbare uitzonderlijke omstandigheden aangeven niet te kunnen deelnemen aan de piloot- en kalibratiestudies, zullen voor dat jaar worden vrijgesteld. De vraag om vrijstelling zal gemotiveerd moeten worden ten overstaan van de daartoe aangewezen dienst van de Vlaamse overheid.

Onderwijskansarmoede-indicatoren Vlaamse toetsen

De onderwijskansarmoede-indicator (OKI) 'buurt' wordt toegevoegd aan de lijst met leerlingenkenmerken die nodig zijn voor de interpretatie van de gegevens.

Gebruik loggevens Vlaamse toetsen in het kader van eerlijk toetsen

De loggegevens van de Vlaamse toetsen zijn momenteel alleen beschikbaar voor wetenschappelijk onderzoek. Bijgevolg kunnen deze niet worden gebruikt om aberrant of onregelmatig toetsgedrag op school- en systeemniveau op te sporen en er over te rapporteren op school- en systeemniveau en om de opvolging van het toetsplatform te informeren. Dit is nodig in uitvoering van het actieplan 'Eerlijk Toetsen', zoals gepubliceerd op de website van de Vlaamse toetsen. Dit wordt met dit ontwerp van decreet mogelijk gemaakt.

Deze loggegevens worden uitdrukkelijk niet gebruikt om individuele leerlingen aan te spreken of te evalueren. De principes zoals bepaald in het decreet (bijvoorbeeld het low stakes karakter van de Vlaamse toetsen voor de leerlingen) blijven onverminderd van kracht. De onderwijsinspectie wordt geïnformeerd wanneer er in scholen signalen zijn van aberrant of onregelmatig toetsgedrag bij een significant aantal leerlingen en kan op basis daarvan de betrokken scholen contacteren. Dit contact heeft geen sanctionerend karakter.

Personeelskenmerken

Het koppelen van bepaalde personeelskenmerken aan de resultaten van de Vlaamse toetsen of aan data uit de leerlingenvragenlijst in het kader van wetenschappelijk onderzoek kan leiden tot rijkere analyses. Deze analyses kunnen een beter inzicht bieden in de resultaten op de Vlaamse toetsen en kunnen bijdragen aan onderbouwde aanbevelingen voor de pedagogische begeleidingsdiensten of de scholen. Deze kenmerken worden uitsluitend gebruikt in het kader van wetenschappelijk onderzoek. Ze worden niet gebruikt voor het berekenen van de feedback of het evalueren van (individuele) leerkrachten.

Impactanalyse

De verplichte deelname aan piloot- en kalibratiestudies heeft een positief effect voor kinderen en jongeren. Deze wijziging draagt ertoe bij dat de ontwikkeling van de Vlaamse toetsen vlot verloopt, zonder dat door weigeringen tot deelname een tweede of derde steekproef nodig is. Aangezien scholen tijdig geïnformeerd zullen worden aan welke piloot- of kalibratiestudie zij moeten deelnemen, kunnen ze de leerlingen en hun ouders daar ook vroeger van op de hoogte stellen. Ouders behouden de mogelijkheid om hun kind niet te laten deelnemen.

Het nieuwe organisatiemodel heeft geen effecten op kinderen en jongeren. De opdrachten van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs worden verschoven naar het nieuw organisatiemodel van de private stichting.

Er worden nu reeds onderwijskansarmoede-indicatoren gebruikt. Dit nieuw gegeven heeft geen effecten op kinderen en jongeren. De analyses op de Vlaamse toetsen door het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs en in de toekomst de private stichting kunnen worden uitgebreid op basis van het nieuwe gegeven.

De loggegevens worden nu reeds verwerkt in het kader van wetenschappelijk onderzoek. De bedoeling van deze bepalingen is om het gebruik van deze loggegevens uit te breiden naar het vaststellen van en rapporteren over onregelmatig of aberrant toetsgedrag op school- en systeemniveau en deze rapportering bijvoorbeeld te gebruiken om de instructies aan scholen te verbeteren of inzichten te verwerven om de toetsafname beter te beveiligen. De gegevens worden gepseudonimiseerd en geaggregeerd.
Er wordt bijgevolg niet aan en over individuele leerlingen gerapporteerd of er onregelmatig of aberrant toetsgedrag is vastgesteld. De Vlaamse toetsen blijven low stakes voor leerlingen. Om die reden worden de bepalingen als proportioneel gezien.

Implementatie

Bij de implementatie gebeurt de communicatie via communicatiekanalen die doelgroepgericht en per onderwijsniveau info verspreiden (bv. omzendbrieven, nieuwsbrief over schoolbeleid en regelgeving).

Handhaving en toezicht: het Departement Onderwijs en Vorming en de onderwijsinspectie houden toezicht op de naleving van de verschillende maatregelen in dit decreet.

Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2027, met uitzondering van artikel 2, artikel 3, 1°, artikel 4, 1°, artikel 5, artikel 6, artikel 7,
artikel 8, 1°, artikel 9, 1° en artikel 10 die in werking treden op een datum die de Vlaamse Regering vaststelt en uiterlijk op 15 december 2027.

C. Totstandkomingsprocedure

Advies van de Vlaamse Onderwijsraad
Het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) werd uitgebracht op 12 maart 2026. Het advies werd uitgebracht met 20 stemmen voor en 1 onthouding.
In het advies benadrukt de Vlor dat de doelen van de Vlaamse toetsen centraal moeten blijven staan. Het gaat om informatie over leerprestaties op systeemniveau verzamelen enerzijds en bijdragen aan de interne kwaliteitszorg van scholen anderzijds. De Vlor benadrukt dat de Vlaamse toetsen als een instrument binnen de interne kwaliteitszorg moeten fungeren en scholen in dit proces moeten ondersteunen. De Vlor benadrukt proportionaliteit bij de gegevensverzameling, waarbij het functioneel moet zijn en in verhouding tot het beoogde doel. De Vlor formuleert ook opmerkingen bij de timing van het decreet.

De doelen van de Vlaamse toetsen worden met deze wijzigingen aan het decreet beter bereikt. Een organisatie die op een stabiele en duurzame wijze verantwoordelijk is voor de Vlaamse toetsen laat toe dat de focus hierop komt te liggen, in tegenstelling tot een situatie waar elke vijf jaar toetsen of instrumenten mogelijk worden herzien. Het verplichten van de deelname aan piloot- en kalibratiestudies betekent minder planlast voor alle betrokkenen en meer focus op

de inhoud van de studies, in functie van betrouwbare en valide Vlaamse toetsen die bijdragen tot het verzamelen van informatie over leerprestaties. Het breder gebruik van loggegevens laat toe om de condities voor een gestandaardiseerde afname voortdurend te verbeteren en ook de toetsafname beter te beveiligen. De koppeling van bepaalde kenmerken van onderwijspersoneel aan de resultaten van de Vlaamse toetsen biedt mogelijkheden om betere onderzoeksrapporten op te stellen en te delen met het onderwijsveld. Deze rapporten zijn ook relevant voor de beleidsontwikkeling.

De proportionaliteit van de maatregelen wordt verder toegelicht.

Wat de timing betreft, staat de evaluatie van de Vlaamse toetsen los van de bepalingen die in dit decreet zijn opgenomen. Er zal een organisatie verantwoordelijk blijven voor de Vlaamse toetsen, ongeacht de beslissingen die de Vlaamse Regering op basis van de evaluatie kan nemen. De methodiek van piloot- en kalibratiestudies wordt niet onderzocht in de evaluatie. De toevoeging van 'buurt' als OKI komt indirect aan bod in de evaluatie aangezien de feedbackinstrumenten mee in scope zitten. Hierover is de Vlor positief. Ook de loggegevens en kenmerken van personeelsleden zitten niet in scope van de evaluatie.

Organisatiemodel Vlaamse toetsen

De Vlor meent dat een private stichting gelijk staat aan een vorm van privatisering. Dat is niet het geval. Een stichting streeft een belangeloos doel na en krijgt hiervoor subsidies van de Vlaamse Regering.
De benoeming door de Vlaamse Regering van de leden van de raad van bestuur is een manier om te garanderen dat de doelen van de stichting worden nagestreefd. De leden van de raad van bestuur voeren autonoom hun taak uit, zoals in veel andere raden van bestuur het geval is.
De Vlaamse Regering sluit een kaderovereenkomst af met de stichting waarin doelstellingen worden bepaald. Het realiseren van die doelstellingen wordt opgevolgd aan de hand van jaarverslagen. Zowel de kaderovereenkomst als de jaarlijkse subsidie worden voor advies voorgelegd aan de inspectie van financiën. Deze procedure wijkt niet af van deze van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs. De opvolging is dus gelijkaardig aan deze van het Steunpunt.

De keuze voor een private stichting in plaats van een stichting van openbaar nut heeft met wendbaarheid te maken. Elke wijziging aan de doelen en activiteiten van de stichting van openbaar nut moet worden voorgelegd aan de federale overheidsdienst Justitie en worden opgenomen in een koninklijk besluit. Dit betekent dat ofwel de doelen en activiteiten van de stichting zo ruim worden omschreven dat deze alle mogelijke opdrachten omvatten, ofwel dat vertragingen worden aanvaard bij de opname van nieuwe activiteiten van de stichting.
Met wendbaarheid wordt in deze bedoeld dat de stichting wendbaar moet kunnen inspelen op beslissingen van de Vlaamse Regering, bijvoorbeeld met betrekking tot de introductie van nieuwe minimumdoelen of eindtermen. De stichting moet in een dergelijk geval wendbaar middelen of personeel kunnen verschuiven zodat de Vlaamse toetsen blijven overeenkomen met de minimumdoelen of eindtermen.

Het is onduidelijk waarom de Vlor van oordeel is dat het feit dat de raad van bestuur de leden van de wetenschappelijke raad aanduidt, impliceert dat deze leden niet onafhankelijk zouden zijn. Het is evenzeer onduidelijk hoe die afhankelijkheid zich zou uiten in de werking of besluitvorming van de wetenschappelijke raad. Adviezen van de wetenschappelijke raad worden bovendien publiek gemaakt.
In zijn advies beklemtoont de Vlor het belang van onafhankelijkheid. Tegelijk wil de Vlor het nieuwe organisatiemodel onder de bevoegdheid brengen van Audit Vlaanderen. Dit impliceert dat het organisatiemodel binnen een lokale, provinciale

of Vlaamse overheid moet worden ondergebracht. Dat botst met de onafhankelijkheid die in de principes is bepaald.

Een verantwoording van de aanwending van de subsidie is sowieso voorzien in de regelgeving (artikel 11 van de Wet tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof en artikel 76 van het Decreet houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën). De stichting valt bijgevolg onder de controlebevoegdheid van het Rekenhof.

De vier voorwaarden die de Vlor definieert worden vervuld.
De wetenschappelijke onafhankelijkheid wordt ingebouwd in de doelen, activiteiten en beheerstructuur van de stichting, zoals hierboven en in het decreet wordt beschreven.
De stakeholders in het onderwijsveld worden betrokken door middel van de stuurgroep Vlaamse toetsen. De doelen van het decreet worden bovendien niet gewijzigd, wat impliceert dat de doelen en activiteiten van de stichting er uit afgeleid worden.
De stichting zal, net als elke ontvanger van subsidies, een jaarverslag moeten indienen waarin wordt beschreven op welke wijze de doelen en activiteiten werden bereikt. De stichting valt onder de openbaarheid van bestuur.
De stichting, haar doelen en activiteiten zijn verankerd in het decreet. De wendbaarheid waarvan sprake in de nota aan de Vlaamse Regering heeft vooral betrekking op de operationele uitvoering van de doelen en activiteiten die aan de stichting zijn toegewezen.

Verplichte deelname aan piloot – en kalibratiestudies

De Vlor pleit voor een benadering die wil stimuleren in plaats van verplichten en vraagt om na te denken over mogelijke incentives. De Vlor meent dat een verplichting het draagvlak onder druk kan zetten. Hiervoor brengt de Vlor echter geen argumenten of voorbeelden uit de praktijk aan.

De verplichting is net een reactie op het feit dat het niet eenvoudig is om scholen bereid te vinden om deel te nemen aan de studies. Hierdoor worden dezelfde scholen vaak opnieuw bevraagd of moet veel tijd worden gespendeerd aan het aanschrijven en overtuigen van scholen. Dit is administratieve overlast voor alle betrokkenen. Scholen die deelnemen aan de pilootstudie ontvangen trouwens een rapport met de belangrijkste resultaten uit de pilootstudie, zoals het aantal vragen dat correct beantwoord werd, informatie over de toetstijd, bevindingen over de geteste vraagtypes, en acties die naar aanleiding van de resultaten uit de pilootstudie werden opgesteld. Scholen die deelnemen aan een kalibratiestudie krijgen een belangrijke incentive in de vorm van een feedbackdashboard op schoolniveau, gelijkaardig aan het dashboard van een eigenlijke afname. Er zijn met andere woorden al incentives om scholen te overtuigen om deel te nemen, zoals de Vlor heeft gevraagd.

De verplichting heeft tot doel om deelname aan piloot- en kalibratiestudies billijk te spreiden over het Vlaamse onderwijsveld. Deelname betekent dat instellingen voor een aantal jaar vrijgesteld zullen worden en dus geen nieuwe uitnodiging zullen krijgen. Dat is bijgevolg een vermindering van de administratieve last.

Onderwijskansarmoede-indicator buurt

De Vlor vindt het positief dat de OKI ‘buurt’ wordt toegevoegd omdat het bijdraagt aan het proces van betekenisgeving. De Vlor merkt op dat de OKI-indicatoren

ingeburgerd zijn in scholen en dat de toevoeging kan leiden tot een betere herkenbaarheid voor scholen om de data te gebruiken.

Gebruik loggegevens in het kader van eerlijk toetsen

De Vlor is kritisch voor de uitbreiding van het gebruik van loggegevens. De Vlor vertrekt echter van een aantal foutieve interpretaties en formuleert een aantal foutieve gevolgen.

Er worden op dit moment al gegevens gelogd tijdens de afname van de Vlaamse toetsen. Deze loggegevens zijn gedekt door het decreet over de Vlaamse toetsen en de respectieve verwerkersovereenkomsten met de verschillende verwerkers (het Steunpunt Centrale toetsen in Onderwijs, de aanbieder van het toetsplatform). Er werd bij de opmaak van het decreet ook een gegevensbeschermingseffectbeoordeling opgemaakt die als een toetssteen blijft gelden voor nieuwe initiatieven.
De gegevens die worden verzameld zijn bijvoorbeeld de antwoorden op een toetsvraag, de antwoordtijd per toetsvraag of het gebruik van een hulpmiddel zoals de rekenmachine of de woorduitleg per toetsvraag in het toetsplatform. Er wordt op systeemniveau over gerapporteerd aan de stuurgroep centrale toetsen in onderwijs. Zo was de uitbreiding van de toetsduur Nederlands in het tweede leerjaar van de eerste graad secundair onderwijs een gevolg van vaststellingen op basis van de loggegevens. Ook de analyse van het gebruik van de hulpmiddelen die werden gebruikt, werd gedeeld met de stuurgroep centrale toetsen in onderwijs.

Het toetsplatform wordt elk jaar verbeterd en beter beveiligd. Er kunnen meer acties worden genomen om een veilige toetsafname te garanderen en er worden bijgevolg ook meer gegevens gelogd. Concreet gaat het bijvoorbeeld over het knippen en plakken van gegevens van buiten het toetsplatform, het verlaten van het toetsplatform tijdens de toets of de vaststelling dat de toets niet in volledig scherm wordt afgelegd.

De wijziging aan de bepaling in het decreet heeft tot doel om in de voorbereiding en opvolging van de gestandaardiseerde afname breder gebruik te kunnen maken van deze loggegevens. Dit gaat breder dan de zuivere wetenschappelijke insteek die nu reeds door het decreet is toegelaten.
In de toekomst kan het zinvol zijn om scholen te informeren dat de digitale afname op hun school afwijkt van het Vlaams gemiddelde. Scholen leren dan bijvoorbeeld dat hun leerlingen vaker andere tabbladen open hadden dan het gemiddelde. Ze kunnen er dan voor kiezen om de afspraken op schoolniveau te verfijnen of te herzien. Voor leerlingen die de toetsen hebben afgelegd, heeft dit geen gevolgen.

Het gebruik van deze loggegevens is bovendien bedoeld om eerlijk toetsen te kunnen blijven monitoren en er acties aan te kunnen koppelen als dat niet langer het geval zou zijn. Dat is een deel van de opvolging van de maatregelen waar de Vlor naar verwijst. De vaststelling dat onregelmatig gedrag beperkt was tijdens de afname 2025, betekent niet dat er niet moet worden ingezet op monitoring.
De monitoring zal ook toelaten om evoluties op systeemniveau op het vlak van digitale afname, zowel in positieve als negatieve zin, te kunnen blijven opvolgen. Het geeft bovendien aanknopingspunten in de bespreking van ontwikkelingen in het toetsplatform.

Het is onduidelijk op basis waarvan de Vlor stelt dat er geen verschillen zijn vastgesteld tussen scholen. Een dergelijke analyse op schoolniveau is niet uitgevoerd.

De loggegevens worden gepseudonimiseerd bewaard. Individuele gegevens worden, zoals reeds bepaald in het decreet, acht maanden na de toetsafname verwijderd op het toetsplatform. Deze bepaling wordt niet gewijzigd. Er wordt geen software geïnstalleerd op toestellen van leerlingen. Het toetsplatform is een Software-as-a-Service toepassing.

Personeelskenmerken

De Vlor vindt de koppeling van personeelskenmerken aan de resultaten van de Vlaamse toetsen of aan gegevens uit de leerlingenvragenlijst onaanvaardbaar. De Vlor meent dat de huidige gegevens op schoolniveau volstaan om scholen te ondersteunen bij het analyseren van hun interne kwaliteitsprocessen.
De voorziene koppeling is uitsluitend bedoeld voor wetenschappelijk onderzoek op systeemniveau. Een analyse van de samenhang tussen een (gemiddeld) personeelskenmerk en bijvoorbeeld het (gemiddeld) toetsresultaat, al dan niet gecontextualiseerd voor bijvoorbeeld de OKI-kenmerken, kan inzichten opleveren die voor beleidsontwikkeling op de verschillende niveaus relevant zijn. Het kan de interpretatie van de toetsresultaten verder verrijken.

Onderzoek dat door het Steunpunt – en in de toekomst de stichting – wordt uitgevoerd, wordt altijd opgevolgd door de stuurgroep centrale toetsen in onderwijs. Er is bijgevolg altijd ruimte voor de stakeholders in onderwijs om opmerkingen te geven over een onderzoeksopzet, een analyse of de conclusies en eventuele beleidsaanbevelingen die er uit volgen. Eventuele bezwaren kunnen in dit forum ook worden geuit.

Het is niet aangewezen om een limitatieve lijst op te stellen van onderwerpen waarvoor de personeelskenmerken mogen worden gebruikt in het kader van wetenschappelijk onderzoek. Elk onderzoeksopzet moet op zijn wetenschappelijke kwaliteiten worden beoordeeld. Het is dan ook opmerkelijk dat de Vlor met betrekking tot het organisatiemodel volop pleit voor wetenschappelijke onafhankelijkheid maar die onafhankelijkheid in belangrijke mate begrenst door middel van dit verbod.

Wat de indicatie voor de kwaliteit van het pedagogisch-didactisch handelen van een leraar betreft, waar de Vlor voor waarschuwt, is het onduidelijk waar dit op is gestoeld. Dit wordt uitdrukkelijk uitgesloten in het decreet en deze memorie van toelichting. Het feit dat toetsresultaten niet terug te brengen zijn tot het handelen van een individuele leraar wordt met deze bepalingen niet in vraag gesteld. Dit wordt in de memorie van toelichting verduidelijkt.

Advies van de Vlaamse Toezichtscommissie
Het advies van de Vlaamse Toezichtscommissie (VTC) 2026/025 werd uitgebracht op 24 februari 2026. De VTC blijft bij haar voorbehoud bij de centrale verwerking van de toetsen. De VTC adviseert dat er een nieuwe risicoanalyse gebeurt en vraagt dat deze haar wordt voorgelegd, dit onverminderd de andere opmerkingen.

De VTC heeft al eerder advies gegeven bij de totstandkoming van de regelgeving met betrekking tot de Vlaamse toetsen (adviezen 2022/083 en 2023/121). Het huidig ontwerp past het bestaand decretaal kader beperkt aan. De VTC heeft in haar advies 2022/083 inderdaad voorbehoud gemaakt bij de centrale verwerking van de toetsen. In de memorie van toelichting is hierop toen een repliek geformuleerd (Ontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs, *Parl. St.*, Vl. Parl., 2022-2023, 15910/1, p. 25-26). De VTC haalt die repliek ook aan in haar advies (punt 8).

De aanpassingen in het huidig ontwerp wijzigen de fundamenten van de Vlaamse toetsen, zoals geregeld in het decreet van 28 april 2023, niet. Het toepassingsgebied, de wijze waarop ze worden ingezet in het kwaliteitsbeleid en de regels rond de verwerking van gegevens, blijven onveranderd. De VTC bevestigt in haar advies dat de gegevensverwerkingen voor de toetsen gerechtvaardigd zijn om te voldoen aan een wettelijke verplichting (punt 13) en dat de doeleinden gerechtvaardigd zijn (punt 26).

Het ontwerp zorgt voor drie aanpassingen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens: het opnemen van de extra onderwijsarmoede-indicator (OKI-indicator) 'buurt' als leerlingkenmerk voor de schoolfeedback, het gebruik van personeelskenmerken in het kader van wetenschappelijk onderzoek, en het gebruik van loggegevens in het kader van eerlijke toetsen.

De VTC vraagt om de verwerking van gegevens over de gezondheid (als bedoeld in artikel 9 van de algemene verordening gegevensbescherming) te verantwoorden in de memorie (punt 20). Aangezien in het huidig ontwerp enkel 'buurt' wordt toegevoegd aan de reeds bepaalde onderwijskansarmoede-indicatoren (opleidingsniveau van de moeder, thuistaal, schooltoelage, trekkende bevolking, leerling met een zorgthuis) en dat gegeven geen gegeven over de gezondheid of een gevoelig gegeven is, wordt niet ingegaan op deze opmerking in het advies.

De VTC merkt op dat redelijk veel categorieën van gegevens worden toegevoegd aan de verwerking, die als gevoelig kunnen worden beschouwd (punt 40). De gegevens die worden toegevoegd door het ontwerp zijn beperkt tot de indicator 'buurt' van de leerlingen en het bekwaamheidsbewijs, het aantal jaren dienst en de omvang van de opdracht in de school van het onderwijspersoneel en het aantal jaren dienst van de directeur. De loggegevens zijn geen nieuwe gegevens, maar worden voor een nieuw doel verwerkt. De VTC wijst er op dat het wetenschappelijk onderzoek met de personeelskenmerken moet bijdragen tot nieuwe inzichten, en moet gebeuren volgens wetenschappelijke methoden en met inachtneming van ethische normen. De onderzoekers van het Steunpunt en in de toekomst de stichting zullen de gegevens onder die voorwaarden verwerken. De personeelskenmerken zullen op anonieme basis verwerkt worden in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming, zoals dat ook al het geval is met alle andere gegevens in het kader van de Vlaamse toetsen.

Een aantal opmerkingen in het advies hebben geen betrekking op het ontwerp, maar op de bestaande bepalingen, met name de gegevensstromen (punt 42), de mededelingen (punt 46), de bewaartermijn (punt 52), de juistheid (punt 54), de transparantie (punt 57) en de beveiliging (punt 65).

De overheid zal een nieuwe risicoanalyse maken en aan de VTC bezorgen. Het advies heeft geen aanleiding gegeven tot een wijziging van het ontwerpdecreet of een wijziging van de memorie van toelichting.

Advies van de Raad van State

In zijn advies van 16 juli 2026 (advies 79.463/1) formuleerde de Raad van State geen principiële bezwaren bij het decreet. De verduidelijkingen die door de Raad van State werden gevraagd, zijn doorgevoerd in de bepalingen van het decreet of in de memorie van toelichting.

De punten 1 tot en met 2 leiden het advies in en behoeven geen verdere toelichting.

Met betrekking tot punten 3.1 tot en met 4 van het advies (verplichte deelname aan de piloot- en kalibratiestudie) werd in het decreet verduidelijkt dat de Vlaamse Regering de voorwaarden voor vrijstelling kan bepalen. De verduidelijkingen

omtrent het opzet van de piloot- en kalibratiestudie werden toegevoegd aan de memorie van toelichting.

Met betrekking tot punt 5 (personeelskenmerken) werd toegevoegd dat de personeelskenmerken anoniem worden verwerkt.

Voor punten 6 en 7 van het advies (aberrant of onregelmatig toetsgedrag) werd het verschil weggewerkt in de bepalingen van het decreet en in de memorie van toelichting.

Wat het nieuw organisatiemodel betreft (punten 8 tot en met 10) werden verduidelijkingen opgenomen in bepalingen van het decreet en in de memorie van toelichting.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Niet van toepassing.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Hoofdstuk 2. Wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Artikel 2

Na de evaluatie van het Steunpunt Centrale Toetsen in het onderwijs is besloten de verdere uitvoering van de Vlaamse toetsen te laten ondersteunen door een private stichting. De bevoegde stichting wordt in de definities bij dit decreet opgenomen.

Artikel 3

1° De Vlaamse toetsen worden momenteel ontwikkeld door een wetenschappelijk steunpunt volgens artikel III.76 van de codex hoger onderwijs en het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 1999 houdende de regeling van de procedure en de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de universitaire steunpunten.

In uitvoering van het decreet staat het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs in voor de toetsontwikkeling, de verwerking en verspreiding van de resultaten.

In de beheersovereenkomst met het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs stond een evaluatie van het Steunpunt ingeschreven. De wetenschappelijke commissie die de evaluatie heeft uitgevoerd, stelde vast dat het Steunpunt Centrale toetsen in Onderwijs zijn opdrachten goed heeft uitgevoerd.
De commissie wees echter ook op het feit dat de steunpuntformule niet duurzaam is omdat deze om de vijf jaar vernieuwd moet worden. Ook is de steunpuntformule

bedoeld voor wetenschappelijk onderzoek, terwijl het gewicht van de Vlaamse toetsen als beleidsproject is toegenomen. Hiermee wordt bedoeld dat de wetenschappelijke onderbouw van de Vlaamse toetsen inmiddels is verworven: de methodes voor toetsontwikkeling, psychometrische analyse en berekening van vaardigheidsscores en de wijze van rapporteren zijn op een wetenschappelijke basis gestoeld. Er kan bijgevolg meer aandacht gaan naar de beleidsmatige dimensie van de Vlaamse toetsen, in opvolging van het decreet.

Daarom is gekozen voor een formule die duurzaamheid garandeert en het wetenschappelijke en beleidsmatige karakter van de Vlaamse toetsen in balans houdt. De onafhankelijkheid van de instantie die instaat voor de ontwikkeling van de Vlaamse toetsen wordt verzekerd. De stichting zal onafhankelijk zijn dagelijkse werking kunnen organiseren en krijgt daarvoor de nodige middelen. Daarnaast zal de stichting de wetenschappelijke onafhankelijkheid van toetsontwikkeling, analyse en feedback garanderen. Zij zal hierin ondersteund worden door een wetenschappelijke raad. De stichting werkt binnen het kader van de keuzes van de Vlaamse Regering en de diensten van de overheid inzake de Vlaamse toetsen, de afspraken in de kaderovereenkomst en de technische mogelijkheden van onder meer het toetsplatform. Hiermee wordt bijvoorbeeld bedoeld dat de Vlaamse Regering de leergebieden van de Vlaamse toetsen bepaalt of de maximale toetsduur van een toetsmoment. De stichting zal hierover rapporteren aan de overheid.

Er is gekozen voor een private stichting. De decretale bepalingen moeten in die zin worden aangepast.

2° Bij de ontwikkeling van toetsvragen selecteert het steunpunt en in de toekomst de private stichting scholen voor deelname aan hetzij de pilootstudie, hetzij de kalibratiestudie.
Voor de huidige piloot- en kalibratiestudies wordt een representatieve steekproef getrokken uit de scholen die deelnemen aan de Vlaamse toetsen. Die selectie gebeurt autonoom door het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs en in de toekomst de private stichting. Daarbij is een representatieve groep leerlingen vereist per onderwijsvorm of finaliteit en per administratieve groep, zoals bijvoorbeeld het vierde leerjaar, het zesde leerjaar, het eerste leerjaar A of het eerste leerjaar B. Provincie, verstedelijkingsgraad — landelijk, randstedelijk, verstedelijkt of Brussels Hoofdstedelijk Gewest — en instellingsnet — gemeenschapsonderwijs, officieel gesubsidieerd onderwijs of vrij gesubsidieerd onderwijs — worden daarbij als achtergrondindicatoren gebruikt. Het gehanteerde algoritme wordt volledig beheerd door het Steunpunt en in de toekomst de private stichting. Het is mogelijk dat de indicatoren om representativiteit te bepalen evolueren.

Pilootstudies leveren een eerste indicatie op van de moeilijkheidsgraad van de toetsvragen, uitgedrukt als het percentage correcte antwoorden, van de mate waarin de toetsvragen binnen een toets dezelfde vaardigheid meten, via item-totaalcorrelaties, en van de responstijden van leerlingen op de toetsvragen. Er wordt gestreefd naar 100 leerlingen per toetsvraag.
De kalibratiestudies hebben tot doel per toets een vaardigheidsschaal op te stellen waarop de toetsvragen kunnen worden gesitueerd en die als basis dient voor het samenstellen van de adaptieve toetsen. In een psychometrisch ideaalscenario zou

elke leerling in de steekproef alle te kalibreren items van een toets afleggen. Dat zou bijvoorbeeld betekenen dat een leerling 125 items over hetzelfde onderwerp oplost. Aangezien dit niet haalbaar of wenselijk is, wordt elke toets opgesplitst in deeltoetsen. Tussen de verschillende deeltoetsen wordt overlap voorzien, in de vorm van gemeenschappelijke items, zodat een gemeenschappelijke meetschaal kan worden geschat voor de volledige itembank van de betrokken toets. Op die manier komt men tot toetsen van 50 items die elk door 825 leerlingen moeten worden afgelegd.
Op basis van de benodigde aantallen wordt het vereiste aantal leerlingen geraamd en wordt vervolgens het aantal te selecteren scholen bepaald.

Piloot- en kalibratiestudies verschillen van de eigenlijke Vlaamse toetsen doordat zij uitsluitend worden georganiseerd ter ontwikkeling en validering van toekomstige toetsen. Om die reden wordt voorzien dat ouders of meerderjarige leerlingen kunnen aangeven niet te wensen deel te nemen. Deze keuze heeft geen gevolgen voor de leerling of de school.

Door de nieuwe bepaling zullen scholen moeten deelnemen aan pilootstudies en kalibratiestudies als ze aangezocht worden. Ze worden vervolgens voor een bepaalde tijd vrijgesteld van deelname, wat de administratieve lasten voor die scholen terugdringt. De vrijstellingstermijn is afhankelijk van de noden inzake itemontwikkeling of itemverversing van de Vlaamse toetsen. Dit is ingegeven door de hoge wetenschappelijke standaarden van de Vlaamse toetsen en beleidsdoelstellingen die door de decreetgever of de Vlaamse Regering worden bepaald. Zo heeft de introductie van nieuwe minimumdoelen bijvoorbeeld impact op de inhoud van de Vlaamse toetsen. De verantwoordelijke dienst van de Vlaamse overheid zal, in samenwerking met het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs en in de toekomst de private stichting, tijdig communiceren naar scholen hoe lang zij vrijgesteld worden van deelname.
Scholen die omwille van overmacht niet aan de piloot- of kalibratiestudie kunnen deelnemen, zullen dit moeten motiveren ten overstaan van de dienst bevoegd voor de organisatie van de Vlaamse toetsen. Zij worden dan voor dat betreffende schooljaar vrijgesteld.

Artikel 4

1° Voor de toelichting zie de toelichting bij artikel 3 1°

2° Een onderwijskansarmoede-indicator (OKI) die tot dusver niet werd meegenomen is ‘buurt’ of voluit “de leerling heeft zijn woonplaats in een buurt met een hoog percentage leerlingen met minstens twee jaar schoolse vertraging op vijftienjarige leeftijd”.
De keuze van de decreetgever om ‘buurt’ niet mee te nemen wordt herzien.

In het Vlaams Regeerakkoord is afgesproken dat de onderwijsinspectie gedifferentieerd en onafhankelijk te werk gaat op basis van een aantal prestatie- en outputindicatoren (resultaten op de Vlaamse toetsen, het verloop van leraren, doorstroom naar het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt, vroegtijdige uitstroom uit de school, het respecteren van het leerrecht van de leerlingen en andere data zoals vervat in Datawijzer). De Vlaamse Regering spreekt daarbij de ambitie uit

dat de resultaten op de Vlaamse toetsen een belangrijke indicator worden (OD 20 en OD 22 in de Beleidsnota Onderwijs en Vorming).

In de huidige situatie kan de onderwijsinspectie de resultaten van de Vlaamse toetsen niet opnemen in de OKI-referentiegroepen of de OKI-cluster die zij gebruikt in het online interactief dashboard DataWijzer. Een dergelijke OKI-referentiegroep is een groep scholen met een vergelijkbaar profiel op basis van de gemiddelde OKI-waarden en de gemiddelde waarden van de aantikkers op elke vestigingsplaats. De indicator 'buurt' is één van de vier indicatoren die hiervoor wordt gebruikt.
Zowel de scholen als de onderwijsinspecteurs hebben toegang tot deze DataWijzer. Scholen krijgen contextuele data over de schoolomgeving. De OKI-cluster helpt scholen om hun situatie te vergelijken met peers in gelijkaardige omstandigheden. Voor de Vlaamse toetsen blijft de vergelijking in de DataWijzer tot dusver beperkt tot het Vlaams gemiddelde.

Voorafgaand aan de DataWijzer krijgen scholen een feedbackrapport met gecontextualiseerde resultaten van de Vlaamse toetsen. Ook dit is een interactief dashboard. Hier worden de resultaten van scholen afgezet tegen een gemiddelde van theoretisch vergelijkbare scholen, op basis van statistische analyses. Door de toevoeging van 'buurt' kan men voor de berekening van de gecontextualiseerde schoolfeedback ook gebruik maken van deze indicator.
Een bijkomend voordeel van de toevoeging is dat op termijn kan worden geëvolueerd naar een geïntegreerd online interactief dashboard waar scholen alle informatie vinden, indien dat wenselijk wordt geacht. Dit zal scholen toelaten om beleidskeuzes te maken en hun kwaliteitszorg te versterken op basis van veel meer informatie.

Een andere reden om deze indicator op te nemen is dat wetenschappelijk onderwijsonderzoek vaak gebruik maakt van gemiddelde OKI op schoolniveau, dat wil zeggen het gemiddelde van de 4 OKI. De toevoeging van 'buurt' kan de vergelijkbaarheid met resultaten uit ander onderzoek verbeteren of de analyse op basis van de Vlaamse toetsen verbeteren. Ook systeemrapporten over de Vlaamse toetsen kunnen op die manier worden verrijkt.

3° Bepaalde kenmerken van leraren zijn nuttig om de Vlaamse toetsen te analyseren via wetenschappelijk onderzoek. Daarom worden het bekwaamheidsbewijs, het aantal jaren dienst in de school of een vergelijkbare indicator en de omvang van de opdracht van het onderwijspersoneel in de school of in de graad verwerkt. Ook het aantal dienstjaren van de directeur wordt verwerkt. Er wordt niet specifiek verwezen naar de klasleerkracht in het basisonderwijs of de leerkracht Nederlands of wiskunde in het secundair onderwijs aangezien toetsresultaten het resultaat zijn van een collectieve inspanning en niet terug te brengen tot het handelen van een individuele leraar. Voor onderzoek kan het relevant zijn om bijvoorbeeld te werken met gemiddeldes van een school of een graad om een beeld te hebben van de samenstelling van het lerarenkorps.

Door deze personeelskenmerken ter beschikking te stellen aan het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs en in de toekomst de private stichting kan wetenschappelijk onderzoek op basis van de resultaten van de Vlaamse toetsen verder worden verrijkt. De conclusies van dergelijk onderzoek kunnen het beleid informeren.

Het toevoegen van deze kenmerken is uitdrukkelijk niet bedoeld om het onder meer pedagogisch-didactisch handelen van onderwijspersoneel individueel te beoordelen of te evalueren. Het toevoegen van deze kenmerken is evenmin bedoeld als indicator voor de berekening van de gecontextualiseerde schoolfeedback. Deze kenmerken worden uitsluitend gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek en verwerkt volgens wetenschappelijke standaarden. Onderzoek van het Steunpunt, en in de toekomst de stichting, wordt besproken op een stuurgroep waar de onderwijsverstrekkers en vakbonden deel van uitmaken. Stuurgroepleden hebben bijgevolg de mogelijkheid om concrete bezorgdheden in te brengen in de vergadering van deze stuurgroep.

In elk geval worden de kenmerken anoniem verwerkt.

De decreetgever heeft bepaald dat de Vlaamse toetsen digitaal zijn. De digitale afname brengt veel voordelen zoals de mogelijkheid om adaptief te toetsen en om leerlingen en scholen snel van feedback te voorzien die aan de hoogste wetenschappelijke standaarden voldoet. De digitale afname beperkt ook de planlast voor scholen.

Voor de Vlaamse toetsen zijn er loggegevens op leerlingniveau beschikbaar. Het gaat dan bijvoorbeeld over het antwoord op een vraag, de antwoordtijd per vraag, het feit dat een leerling een hulpmiddel heeft gebruikt bij het beantwoorden van een vraag (bijvoorbeeld woorduitleg, de markeerstift of de rekenmachine), het feit dat een leerling het toetsplatform heeft verlaten of informatie heeft geknipt en geplakt. Momenteel worden deze gegevens alleen gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek in functie van een gestandaardiseerde afname van de Vlaamse toetsen. Het is aangewezen om deze loggegevens ook beschikbaar te stellen voor de opvolging van en rapportering over aberrant of onregelmatig toetsgedrag op school- en systeemniveau. Dit is toetsgedrag dat afwijkend is van wat statistisch gezien verwacht kan worden. Dit gedrag kan op verschillende manieren tot uiting komen, bijvoorbeeld: inconsistenties in antwoordpatronen van leerlingen, inconsistenties in de itemresponstijden van leerlingen, afwijking in de verwachte scores tussen sets van toetsopgaven en opvallende gelijkenissen tussen de antwoordpatronen van leerlingen.

Het is belangrijk om te benadrukken dat individuele leerlingen niet zullen worden aangesproken op eventueel aberrant of onregelmatig toetsgedrag. De eventuele rapportage gebeurt altijd op school- en systeemniveau, bijvoorbeeld door aan te geven bij welk percentage leerlingen een of meer afwijkende handelingen zijn vastgesteld. Dit laat scholen toe om hun eigen toetsorganisatie te evalueren in functie van een gestandaardiseerde en kwaliteitsvolle afname. De verwerking zal in eerste instantie worden gebruikt om de instructies voor gestandaardiseerde afname verder te verfijnen.
De verwerking kan ook worden gebruikt om vast te stellen welke items meer vatbaar zijn voor aberrant of onregelmatig toetsgedrag en om hieromtrent maatregelen te nemen. Op de manier kan gegarandeerd worden dat de Vlaamse toetsen betrouwbaar, valide en eerlijk blijven.
De verwerking kan tot slot ook worden gebruikt om de beveiliging van het toetsplatform verder te verbeteren

Er verandert niets aan de wijze waarop deze loggegevens worden verwerkt. Deze worden gepseudonimiseerd bewaard. Individuele gegevens worden, zoals reeds bepaald in het decreet, zeven maanden na de toetsafname verwijderd op het toetsplatform. Deze bepaling wordt niet gewijzigd.

De onderwijsinspectie wordt geïnformeerd wanneer er in scholen signalen zijn van aberrant of onregelmatig toetsgedrag bij een significant aantal leerlingen en kan op basis daarvan de betrokken scholen contacteren. Dit contact heeft geen sanctionerend karakter.

Artikel 5

Na de evaluatie van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs is besloten de verdere uitvoering van de Vlaamse toetsen te laten ondersteunen door een private stichting. De bevoegde stichting wordt in de definities bij dit decreet opgenomen.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs

Artikel 6

Voor de toelichting zie de toelichting bij artikel 3, 1°

De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om een private stichting op te richten. De Vlaamse Regering sluit een kaderovereenkomst met de stichting.
De doelstellingen van de stichting worden in het decreet beschreven en zullen het raamwerk vormen in de kaderovereenkomst. Deze doelstellingen lopen gelijk met de doelstellingen van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs. Deze doelstellingen moeten mogelijk maken dat het wetenschappelijk fundament van de Vlaamse toetsen wordt behouden en versterkt. Dit heeft betrekking op de toetsontwikkeling, de gestandaardiseerde afname, de analyse van de resultaten en de oplevering van de feedback. Het realiseren en versterken van het draagvlak voor de Vlaamse toetsen veronderstelt minstens de deelname van leden van de stichting aan de stuurgroep Vlaamse toetsen. Andere wijzen waarop deze doelstelling kan worden bereikt zullen in overleg worden bepaald en opgenomen in de kaderovereenkomst of jaarplan.

In het decreet wordt ook de onafhankelijkheid van de private stichting verankerd door middel van een beschrijving van de beheersstructuur van de stichting.
Een raad van bestuur zet de strategische lijnen uit en volgt de dagelijkse werking van de stichting op. Artikel 11:7 van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen legt de beslissingsbevoegdheid voor stichtingen bij de raad van bestuur. De Vlaamse Regering houdt toezicht op de werking van de stichting, door middel van de opvolging van de uitvoering van de kaderovereenkomst en de daar uit volgende jaarplannen of jaarverslagen.

De raad van bestuur wordt samengesteld uit onafhankelijke experten met inhoudelijke, bestuurskundige of juridische expertise enerzijds en een

vertegenwoordiging vanuit de overheid anderzijds. Met inhoudelijke expertise wordt onder meer bedoeld expertise op het vlak van toetsontwikkeling of psychometrie. Met bestuurskundige expertise wordt onder meer bedoeld expertise op het vlak van organisatiemanagement en financiën (inclusief overheidsopdrachten).
Er zijn een aantal onverenigbaarheden voor leden van de raad van bestuur:

- Leden van de raad van bestuur zetelen niet in de wetenschappelijke raad (zie verder).
- Leden van de raad van bestuur hebben geen persoonlijk belang bij de werking van de stichting. Dat wil zeggen dat leden van de raad van bestuur niet intekenen op opdrachten die de stichting zou uitschrijven en onafhankelijk zijn ten opzichte van leveranciers of gebruikers van de stichting.
- Leden van de raad van bestuur zijn niet tewerkgesteld bij de centrale diensten van het GO! of de koepels van inrichtende machten en hun bijhorende pedagogische begeleidingsdiensten.
- Leden van de raad van bestuur zijn niet tewerkgesteld bij bedrijven die in aanmerking kunnen komen voor het verlenen van diensten ter uitvoering van de Vlaamse toetsen (bijvoorbeeld de educatieve uitgeverijen).
- Leden van de raad van bestuur zijn niet tewerkgesteld bij de diensten van de Vlaamse overheid, met uitzondering van het lid dat door het Departement Onderwijs en Vorming is aangeduid.

Deze onverenigbaarheden komen voort uit het criterium 'belangenconflict' zoals dat in het decreet is bepaald.

De raad van bestuur wordt benoemd en ontslagen door de Vlaamse Gemeenschap, bij monde van de Vlaamse Regering. Hiervoor wordt een functiebeschrijving opgemaakt waarin minstens bovenstaande elementen zijn gevat. Eén lid van de raad van bestuur is een vertegenwoordiger van de overheid en wordt door de secretaris-generaal van het Departement Onderwijs en Vorming aangeduid. Deze elementen worden ook benoemd in een huishoudelijk reglement voor de raad van bestuur dat door de stichting wordt opgemaakt en onderdeel vormt van een overeenkomst met de Vlaamse overheid.

De raad van bestuur krijgt advies van een wetenschappelijke raad. Beslissingen komen de raad van bestuur toe (art. 11:7 Wetboek van Vennootschappen en verenigingen).
De wetenschappelijke raad adviseert de raad van bestuur op het vlak van de wetenschappelijke onderbouwing van de Vlaamse toetsen en de wetenschappelijke kwaliteit van de rapportering van enerzijds resultaten en anderzijds verdiepende verklarende analyses naar de rol van factoren op leerlingniveau (leerlingkenmerken), leerkrachtniveau (lerarenkenmerken), lesgroepniveau (onderwijsaanbod) en schoolniveau (schoolkenmerken) die door de stichting zelf of in opdracht van de stichting worden uitgevoerd. Dit advies zal publiek gemaakt worden. De raad van bestuur zal rekening moeten houden met dit advies. De leden van de wetenschappelijke raad worden aangesteld door de raad van bestuur van de stichting. De precieze modaliteiten voor de werking van de wetenschappelijke raad, zoals het huishoudelijk reglement, worden eveneens door de raad van bestuur van de stichting bepaald.

Het inrichten van een wetenschappelijke raad die de raad van bestuur adviseert, is in lijn met internationale praktijken. De International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), staat in voor verschillende internationaal vergelijkende onderzoeken (TIMMS, PIRLS, ICCS, ICILS). De IEA werkt eveneens met een wetenschappelijke raad. Deze "Technical Executive Group' wordt geconsulteerd voor alle technische aspecten van de toetsafname, gaande van survey design en instrumentontwikkeling tot sampling en statistische analyse. De PISA Governing Board, de OESO-commissie waarin beleidsvertegenwoordigers van de verschillende deelnemende landen zetelen, steunt eveneens op advies van wetenschappelijke experten voor het internationaal vergelijkend onderzoek PISA. Ook in Nederland laat de Stichting Cito, die zich onder meer bezighoudt met de ontwikkeling van centrale toetsen en examens, zich bijstaan door een wetenschappelijke adviesraad.

De werking van de bevoegde stichting wordt opgevolgd door een stuurgroep. De stuurgroep is het forum waarop de beleidsverantwoordelijken waaronder minstens de onderwijsverstrekkers en vakbonden en de stichting overleg plegen. In de stuurgroep rapporteert de stichting over de voortgang en wordt gezorgd voor afstemming met het onderwijsveld.

De Vlaamse regering regelt de verdere samenstelling en werking van de stuurgroep op organisatieniveau. De praktische bepalingen inzake de interne organisatie of de werking worden bepaald via een huishoudelijk reglement.

Deze bepaling zal door de Vlaamse regering uitgevoerd worden. De Vlaamse regering zal de nodige uitvoeringsmaatregelen nemen om de raad van bestuur van de private stichting samen te stellen.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Artikel 7

Na de evaluatie van het Steunpunt Centrale Toetsen in het onderwijs is besloten de verdere uitvoering van de Vlaamse toetsen te laten ondersteunen door een private stichting. De bevoegde stichting wordt in de definities bij dit decreet opgenomen.

Artikel 8

Zie toelichting bij artikel 3.

Dit artikel vervangt het universitair steunpunt door een private stichting in 115/8 van de codex secundair onderwijs.

Daarnaast wordt in dit artikel de verplichte deelname aan pilootstudies en kalibratiestudies geregeld, indien scholen daartoe worden aangezocht.

Artikel 9

1° Na de evaluatie van het Steunpunt Centrale Toetsen in het onderwijs is besloten de verdere uitvoering van de Vlaamse toetsen te laten ondersteunen door een private stichting. De bevoegde stichting wordt in de definities bij dit decreet opgenomen.

2° Voor een toelichting zie de toelichting bij artikel 4, 2°

3° voor een toelichting zie de toelichting bij artikel 4, 3°

Artikel 10

Na de evaluatie van het Steunpunt Centrale Toetsen in het onderwijs is besloten de verdere uitvoering van de Vlaamse toetsen te laten ondersteunen door een private stichting. De bevoegde stichting wordt in de definities bij dit decreet opgenomen.

Hoofdstuk 5. Slotbepalingen

Artikel 11

De transitie van een bevoegd steunpunt naar een bevoegde stichting moet zorgvuldig gebeuren om de uitvoering van de bestaande bepalingen van het decreet over de Vlaamse toetsen in onderwijs niet te hinderen of in het gedrang te brengen. Om die reden treden die bepalingen in werking op een datum die de Vlaamse Regering vaststelt. Dit zal gebeuren middels een besluit van de Vlaamse Regering. De uiterlijke termijn waarop die bepalingen in het decreet in werking treden, is 15 december 2027.
De andere bepalingen treden in werking op 1 januari 2027.

Brussel, 4 september 2026

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR